

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΣ

ΤΖΕΪΜΣ ΝΤ. ΣΙΠΜΑΝ

Κωνσταντίνου Πόλις

ιστορικό μυθιστόρημα

Μετάφραση

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.»

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 433

Τζέιμς Ντ. Σίπμαν, Κωνσταντίνου Πόλις

James D. Shipman, *Constantinopolis*

Μετάφραση: Αντώνης Καλοκύρης

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-Διόρθωση: Χρίστος Κυθρέωτης

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Φιλμ-Μοντάζ: Κέντρο Γρήγορης Εκτύπωσης

Copyright® James D. Shipman, 2013

This edition made possible under a license arrangement originating with Amazon Publishing, www.apub.com.

Copyright® για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2015

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα από τις εκδόσεις Lake Union/ Amazon Publishing, 2015.

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Οκτώβριος 2018

KET A008 ΚΕΠ 486/18

ISBN 978-960-16-6934-2

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την Μπέκυ και τα υπέροχα
παιδιά μας για τη βοήθεια, τη στήριξη και την
κατανόηση στη διάρκεια όλης αυτής της διαδικασίας.
Επίσης, αφιερώνω το έργο αυτό σε όλους τους
ανθρώπους των εκδόσεων Lake Union Publishing
και της Amazon, που με ανακάλυψαν
και πίστεψαν σε μένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑ

Κυριακή, 3 Σεπτεμβρίου 1452

Την ώρα που έμπηγε το μαχαίρι όλο και πιο βαθιά στον λαιμό, ο Μωάμεθ κρατούσε σφιχτά τον έφηβο που σφάδαζε. Από το τραύμα τινάχτηκε αίμα, όμως ο Μωάμεθ ήταν πίσω από το σώμα του αγοριού και το περισσότερο καιυτό υγρό έπεσε στο πλακόστρωτο. Οι μύες του αγοριού τραντάζονταν κάτω από τα χέρια του καθώς προσπαθούσε να ελευθερωθεί, όμως ο Μωάμεθ έσφιγγε με το αριστερό χέρι τη μέση του νεαρού, ενώ με το δεξί κρατούσε σφιχτά το μαχαίρι. Σύντομα το σώμα του εφήβου χαλάρωσε κι εκείνος το άφησε να γλιστρήσει απαλά στο έδαφος. Έσκυψε και σκούπισε το μαχαίρι στα ρούχα του νεκρού και στη συνέχεια απομακρύνθηκε αδιάφορα στο σκοτάδι.

Ο Μωάμεθ περίμενε για λίγο στις σκιές, στήνοντας αυτί για να ακούσει φωνές ή βήματα, κι έπειτα συνέχισε να περιπλανιέται στους μεταμεσονύχτιους δρόμους του Εντίρνε. Φορούσε απλά ρούχα, που κρέμονταν χαλαρά στο σώμα του. Ήταν ψηλός, με μελαχρινά χαρακτηριστικά, λεπτή, γαμφή μύτη και γεμάτα, σχεδόν θηλυκά χείλη. Κόντευε τα είκοσι ένα, αν και έδειχνε μεγαλύτερος, ιδιαίτερα τα μάτια του, που φανέρωναν μια επιφυλακτική σύνεση.

Απολάμβανε τις βόλτες του στο σκοτάδι. Του άρεσε το Εντίρνε. Η πόλη, πάλαι ποτέ γνωστή ως Αδριανούπολη, διέθετε ακόμα έντονο το ελληνικό στοιχείο, όμως φιλοξενούσε έναν διαρκώς αυξανόμενο αριθμό Οθωμανών. Οι στενοί πλακόστρωτοι δρόμοι απλώνονταν στις μεικτές γειτονιές με την πυκνή δόμηση, φαρδαίνοντας περιοδικά για τις εντυπωσιακές εκκλησίες και τους καθεδρικούς ναούς, που τώρα πια είχαν, ως επί το πλείστον, μετατραπεί σε τεμένη. Το Εντίρνε αποτελούσε την πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά την άλωσή του το 1365, παίρνοντας τη διάκριση από την Προύσα της Ανατολίας. Η Προύσα παρέμενε το θρησκευτικό κέντρο της αυτοκρατορίας και φιλοξενούσε τους τάφους των ιδρυτών της οθωμανικής δυναστείας: του Οσμάν, από τον οποίο είχαν πάρει το όνομά τους η αυτοκρατορία και ο λαός της, και του γιου του, Ορχάν.

Καθώς ο Μωάμεθ διέσχιζε τους δρόμους της αποκοιμισμένης πόλης, άφηνε τις σκέψεις του να περιπλανηθούν προσπαθώντας να χαλαρώσει. Λάτρευε τη νύχτα – μια ήσυχη ώρα διαφυγής. Μπορούσε να αναλογίζεται τα ερωτήματα και τα ζητήματα που είχαν προκύψει στη διάρκεια της μέρας δίχως τις πολλαπλές διακοπές και τα προβλήματα που αναγκαζόταν συνήθως να αντιμετωπίζει. Χρειαζόταν γαλήνη και ηρεμία. Δεν εμπιστευόταν τους άλλους, ιδιαίτερα όσους βρίσκονταν πιο κοντά του. Εδώ έξω μπορούσε να μη βρίσκεται σε επιφυλακή. Επίσης του άρεσε να κρυφακούει, να αναζητά στις σκιές πληροφορίες που σε καμία άλλη περίπτωση δε θα μάθαινε.

Σε ένα σταυροδρόμι συνάντησε έναν οδοκαθαριστή που του γρύλισε για να κάνει στην άκρη. Καθώς ο Μωάμεθ

στράφηκε, ο οδοκαθαριστής τον κοίταξε καταπρόσωπο κι έμεινε με το στόμα ανοιχτό, κι αμέσως μετά γονάτισε για να τον προσκυνήσει. Ο Μωάμεθ αναστέναξε ενοχλημένος και για άλλη μια φορά τράβηξε το μαχαίρι του και το βύθισε στον σβέρο του οδοκαθαριστή. Ο άνδρας πάλεψε, έκπληκτος, με το αίμα να κελαρύζει από το τραύμα. Ο Μωάμεθ τον πίεζε στο έδαφος με το γόνατό του μέχρι που εκείνος έπαψε να κινείται, και για άλλη μια φορά σκούπισε τη λεπίδα στα ρούχα του θύματος και συνέχισε τον δρόμο του. Δύο απόψε. Περισσότεροι απ' το συνηθισμένο. Απεχθανόταν αυτές τις ενοχλήσεις. Γιατί δεν τον άφηναν στην ησυχία του;

Καθώς περπατούσε, τέντωνε τα αυτιά για να πιάσει τις συζητήσεις που κατά καιρούς διαπερνούσαν τους λεπτούς τοίχους των στριμωγμένων μεταξύ τους σπιτιών. Αναζητούσε τις σκέψεις της πόλης. Είχε σταματήσει σε διάφορα σημεία για να ακούσει τις συζητήσεις, δίχως όμως να προκύψει κάτι ενδιαφέρον. Κι έπειτα, καθώς περνούσε έξω από το προαύλιο της κατοικίας ενός εύπορου εμπόρου, ανακάλυψε εκείνο που αναζητούσε.

«Οι καιροί έχουν αλλάξει» δήλωσε μια βαθιά φωνή, μιλώντας τουρκικά. Ο Μωάμεθ γνώριζε τουρκικά και ελληνικά, όπως επίσης φαρσί και αραβικά.

«Τι εννοείς;» απάντησε κάποιος άλλος, με ελαφρά πιο φιλή φωνή. Και οι δύο χρησιμοποιούσαν τα τουρκικά των μορφωμένων μεσαίων και ανώτερων τάξεων.

«Ο Μουράτ πέθανε. Κατά τη γνώμη μου, οι ένδοξες εποχές τελείωσαν. Τουλάχιστον για την ώρα. Για εκατόν πενήντα χρόνια, οι σουλτάνοι διέυρυναν την αυτοκρατορία μας σε βάρος των άπιστων χριστιανών, όμως δεν μπορού-

με να περιμένουμε ότι η κατάσταση αυτή θα συνεχιστεί».

«Ναι, ο Αλλάχ ευνόησε τον λαό μας».

«Μέχρι τώρα. Κατακτήσαμε την Ανατολία και φτάσαμε βαθιά μέσα στην Ευρώπη. Καταφέραμε να νικήσουμε τους Ιταλούς και τους Ούγγρους και κάθε σταυροφορικό στρατό που έστειλαν οι άπιστοι. Όμως πώς θα καταφέρουμε να διατηρήσουμε τις κτήσεις μας; Με τον νεαρό σουλτάνο που αναγκάστηκε δύο φορές να παραδώσει ξανά την εξουσία στον πατέρα του; Που δεν μπορούσε να ελέγξει ούτε τη φρουρά στο σπίτι του; Φοβάμαι ότι θα τον αποπέμψουν από την εξουσία και ο λαός μας θα επιστρέψει στην άσχημη περίοδο του εμφυλίου πολέμου».

«Έλα τώρα, Ιστέκ, δεν είσαι καθόλου δίκαιος. Ήταν μόλις δέκα έντεκα χρονών την πρώτη φορά που έγινε σουλτάνος. Ο Μουράτ έπρεπε να παραμείνει στη θέση του μέχρι να είναι έτοιμο το αγόρι. Δε συμφωνώ μαζί σου. Νομίζω ότι θα τα καταφέρει μια χαρά. Ίσως μάλιστα αποδειχθεί ακόμη πιο σπουδαίος από τον Μουράτ».

«Μπα! Μια ζωή είσαι αισιόδοξος. Έτσι όπως έχουν τώρα τα πράγματα, θα χαρώ αν καταφέρω να περάσω τα υπόλοιπα χρόνια μου στο Εντίρνε και δεν αναγκαστώ να επιστρέψω στην Προύσα ή ακόμη μακρύτερα εξαιτίας των Ούγγρων. Είναι ικανός ο Μωάμεθ να αντιμετωπίσει τον Ιωάννη Ουνυάδη; Εδώ δυσκολεύτηκε ο Μουράτ. Δε θα με εξέπληττε αν αυτή τη στιγμή που μιλάμε οι στρατιές του Ουνυάδη συγκεντρώνονταν στον βορρά και ετοιμάζονταν να μας επιτεθούν».

«Η αλήθεια είναι ότι ο Ουνυάδης και οι Ούγγροι αποτελούν απειλή. Όμως δεν ηττηθήκαμε σε καμία σημαντική μάχη από τους άπιστους. Δε νομίζω πως θα αρχίσουμε να

το κάνουμε τώρα, παρά τον ανίσχυρο σουλτάνο. Εξακολουθούμε να έχουμε τον μέγα βεζίρη Χαλίλ. Ουσιαστικά εκείνος καθοδηγούσε την αυτοκρατορία μας τα τελευταία χρόνια της διοίκησης του Μουράτ, ειδικά όταν ο Μουράτ παραιτήθηκε για χάρη του γιου του. Σίγουρα γνωρίζει τι πρέπει να κάνει».

«Α, ναι, ο Χαλίλ. Ο Αλλάχ να τον ευλογεί. Μακάρι να ήταν ο σουλτάνος μας. Είναι συνετός και ευσεβής και ενδιαφέρεται για τον λαό του. Πρακτικά είναι ο σουλτάνος. Οφείλουμε να του έχουμε εμπιστοσύνη. Θα μας καθοδηγεί ακόμα κι αν δεν μπορεί ο Μωάμεθ».

«Ο Μωάμεθ. Αναρωτιέμαι πώς είναι δυνατόν να προέρχεται από τον Μουράτ. Ήμασταν τόσο καλότυχοι. Είχαμε σπουδαίους ηγέτες. Και τώρα μας έχει απομείνει ένα αλαζονικό αγόρι. Δεν μπορούμε παρά να προσευχόμαστε για τη σωτηρία μας».

Ο Μωάμεθ, σουλτάνος των Οθωμανών Τούρκων, απομακρύνθηκε από το σπίτι έχοντας ακούσει αρκετά. Συνέχισε τον περίπατό του αναλογιζόμενος τη συζήτηση που είχε κρυφακούσει.

Είχε θυμώσει. Παρά λίγο να εισβάλει στο σπίτι και να σκοτώσει τους άνδρες επιτόπου. Πώς όμως θα μπορούσε να κάνει κάτι τέτοιο; Είχαν δίκιο, φυσικά. Ο Μωάμεθ είχε αποτύχει οικτρά την πρώτη φορά που έγινε σουλτάνος. Ήθελε να κάνει πάρα πολλά, πολύ γρήγορα, και οι σύμβουλοι και οι βεζίρηδες του πατέρα του είχαν εναντιωθεί στα σχέδιά του. Τον γελοιοποίησαν, τον άφησαν να διαπράξει ανόητα σφάλματα και στη συνέχεια κάλεσαν τον πατέρα του να επιστρέψει. Μια μέρα εμφανίστηκαν στρατιώτες που τον κύκλωσαν και τον έσυραν από τον θρόνο,

ενώ ταυτόχρονα οι «σύμβουλοί» του παρατηρούσαν χαμογελώντας. Τον μετέφεραν με άμαξα σε κάποια μακρινή επαρχία της αυτοκρατορίας, όπου και τον ξέχασαν. Ο πατέρας του ούτε που καταδέχτηκε να τον δει, να εξηγήσει γιατί του είχε δώσει τα πάντα, για να του τα αφαιρέσει στη συνέχεια.

Ο πατέρας του! Ο Μωάμεθ έβραζε όποτε τον σκεφτόταν. Ο πατέρας του δεν του έδειξε ποτέ πραγματική στοργή, ούτε πέρασε πολύ χρόνο μαζί του. Άλλωστε ο Μωάμεθ δεν ήταν ο αυθεντικός κληρονόμος του σουλτανάτου. Ήταν ο δευτερότοκος γιος, που έγινε διάδοχος μόνο αφότου πέθανε ο μεγαλύτερος αδελφός του. Από εκείνη τη στιγμή ο Μωάμεθ αναγκαζόταν να υπομένει μια φρενήρη και συχνά σκληρή εκπαιδευτική διαδικασία. Μόλις που είχε αρχίσει να κατανοεί τις ευθύνες του στην ηλικία των δώδεκα ετών, όταν ο πατέρας του αποσύρθηκε και τον έχρισε σουλτάνο. Είχε κάνει ό,τι καλύτερο μπορούσε για να κυβερνήσει, πολύ γρήγορα όμως ο μέγας βεζίρης Χαλίλ είχε καλέσει ξανά τον πατέρα του στον θρόνο. Ο Χαλίλ όφειλε να τον έχει βοηθήσει, να τον έχει υποστηρίξει. Αντ' αυτού είχε λειτουργήσει σαν απλός παρατηρητής, αναφέροντας τα μειονεκτήματα του Μωάμεθ στον πατέρα του, τον είχε προδώσει και τον είχε οδηγήσει στην ταπείνωση.

Από εκεί και μετά ο Μωάμεθ καιροφυλακτούσε. Είχε μάθει να μην αποκαλύπτει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του, να μην εμπιστεύεται κανέναν. Είχε μελετήσει τα πάντα: πολεμική τέχνη, γλώσσες, διοίκηση και τέχνες. Είχε εργαστεί άοκνα ώστε, όταν αναλάμβανε ξανά τη διακυβέρνηση, όχι μόνο να γινόταν αντάξιος του πατέρα του, αλλά και να τον ξεπερνούσε. Θα γινόταν ο σπουδαιότερος

σουλτάνος στην ιστορία του λαού του, με τη βοήθεια του Αλλάχ.

Η ευκαιρία παρουσιάστηκε όταν ο Μουράτ πέθανε τελικά, μόλις πριν δύο χρόνια, ενώ ο Μωάμεθ έκλεινε τα δεκαεννιά του. Ο Μωάμεθ έσπευσε να αναλάβει την εξουσία, διατάσσοντας να στραγγαλίσουν τον ετεροθαλή αδελφό του, μωρό ακόμα, για να διασφαλίσει πως δε θα υπήρχαν διαφωνίες ως προς τη διαδοχή, και ξεκίνησε να οργανώνει την αυτοκρατορία του. Είχε μάθει να είναι επιφυλακτικός και μετρημένος, επιτρέποντας στους συμβούλους του πατέρα του, αλλά και στον Χαλίλ, να παραμείνουν στις θέσεις τους για να τον βοηθήσουν. Από εκείνη τη στιγμή άρχισε να δημιουργεί μια ομάδα υποστηρικτών. Ήταν νεαροί και αποκλειστικά χριστιανοί προσηλυτισμένοι στο Ισλάμ. Οι συγκεκριμένοι ακόλουθοι, πολλοί από τους οποίους είχαν πλέον θέση στο συμβούλιο, δεν ήταν σε καμία περίπτωση τόσο ισχυροί όσο η παλιά φρουρά, όμως κέρδιζαν διαρκώς έδαφος. Αποτελούσαν το μέλλον, σε περίπτωση βέβαια που δεν παρενέβαινε ο Χαλίλ.

Ο Χαλίλ. Ο μέγας βεζίρης του πατέρα του και τώρα πια δικός του. Ανέκαθεν αντιμετώπιζε τον Μωάμεθ με συγκαταβατική ευγένεια. Ήταν ισχυρός, σε βαθμό που ο Μωάμεθ δεν μπορούσε να τον απομακρύνει εύκολα. Σε βαθμό που θα μπορούσε εκείνος να απομακρύνει τον Μωάμεθ, προκρίνοντας κάποιον εξάδελφο ή άλλο συγγενή. Ο Μωάμεθ τον απεχθανόταν περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον στον κόσμο, όμως δεν μπορούσε να τον αντικαταστήσει έτσι απλά. Είχε ανάγκη τον Χαλίλ, τουλάχιστον για την ώρα, και ο Χαλίλ το γνώριζε.

Το δίλημμα αυτό ήταν η βασική αιτία των νυχτερινών

περιπλανήσεων του Μωάμεθ. Είχε ανάγκη να περνάει ένα διάστημα μακριά από το παλάτι, για να σκέφτεται και να επεξεργάζεται λύσεις. Πώς μπορούσε να απαλλαγεί από τον Χαλίλ χωρίς ταυτόχρονα να απολέσει μέρος της δύναμής του; Μπορούσε κάλλιστα να διατάξει την εκτέλεση του Χαλίλ, όμως θα ακολουθούσαν άραγε τη διαταγή του ή μήπως τελικά στον πάσσαλο θα κατέληγε το δικό του κομμένο κεφάλι; Οι πρεσβύτεροι και οι θρησκευτικοί ηγέτες σέβονταν και άκουγαν τον μέγα βεζίρη. Μόνο οι νεαροί αποστάτες, οι προσηλυτισμένοι χριστιανοί, που όφειλαν τις θέσεις τους στον Μωάμεθ, ήταν πιστοί στον σουλτάνο. Αν ο Χαλίλ κατάφερε να συνάψει συμμαχίες με τα υπόλοιπα μέλη της παλαιάς φρουράς, ο Μωάμεθ δεν είχε αμφιβολία ότι το αποτέλεσμα θα ήταν μια αντιπαράθεση ζωής ή θανάτου.

Ο Μωάμεθ χρειαζόταν έναν λόγο προκειμένου να συσπειρωθεί ο λαός γύρω του. Το επιβεβαίωναν επανειλημμένα οι συζητήσεις που άκουγε κάθε νύχτα. Ο λαός ένιωθε ότι ο πατέρας του, ο Μουράτ, ήταν σπουδαίος ηγέτης, ενώ ο Μωάμεθ όχι. Αν κατάφερε να κερδίσει την εμπιστοσύνη του λαού, δε θα είχε ανάγκη τον Χαλίλ, ενώ οι υπόλοιποι πρεσβύτεροι θα ακολουθούσαν την ηγεσία του.

Ο Μωάμεθ γνώριζε τη λύση. Γνώριζε τι ακριβώς θα οδηγούσε τον λαό στο πλευρό του, όπως και τι θα τον καθιστούσε όντως τον σπουδαιότερο σουλτάνο στην ιστορία των Οθωμανών.

Ωστόσο, η λύση ήταν εξαιρετικά παράτολμη. Ο πατέρας και οι προπάτορές του είχαν κατακτήσει μεγάλες εκτάσεις στην Ανατολία και κατόπιν στην Ευρώπη, κυρίως σε βάρος των Ελλήνων. Ο Μωάμεθ σκόπευε να προτείνει κάτι ακό-

μη πιο τολμηρό: την κατάκτηση του μοναδικού μέρους που οι πρόγονοί του είχαν αποτύχει να αλώσουν. Σε περίπτωση επιτυχίας θα κέρδιζε τη λατρεία του λαού του και θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τον Χαλίλ και όποιον άλλον ίσως του εναντιωνόταν. Σε περίπτωση αποτυχίας...

Ο σουλτάνος επέστρεψε τελικά κοντά στο παλάτι, στο σπίτι του στενότερου φίλου του, του Ζαγανού Πασά. Ο Ζαγανός, στην ακμή της μέσης ηλικίας, ήταν ο μικρότερος αδελφός του πεθερού του Μωάμεθ. Γεννημένος χριστιανός, είχε προσηλυτιστεί στο Ισλάμ στην ηλικία των δεκατριών και ήταν ο έμπιστος στρατηγός και φίλος του Μωάμεθ. Ο Μωάμεθ θεωρούσε ότι οι προσηλυτισμένοι χριστιανοί ήταν οι καλύτεροι ακόλουθοι. Ήταν νεόκοποι και ενάρετοι ως προς την πίστη τους στον Αλλάχ. Κυρίως όμως, ήταν φιλόδοξοι και δεν είχαν δεσμούς με τον Χαλίλ. Ο Ζαγανός ήταν το πιο διακεκριμένο μέλος αυτής της ομάδας.

Ο Ζαγανός ήταν ξύπνιος, παρά το περασμένο της ώρας, και αγχάλιασε τον φίλο του χαμογελώντας σαν περήφανος θείος ή πατέρας. Οδήγησε τον Μωάμεθ στο εσωτερικό και ζήτησε από τους υπηρέτες να φέρουν τσάι μήλου. Ο Ζαγανός ήταν πιο κοντός και γεροδεμένος από τον Μωάμεθ. Τα σκούρα καστανά μαλλιά του είχαν αρχίσει να αραιώνουν. Μία μεγάλη ουλή ξεκινούσε από το μέτωπο και κατέβαινε περνώντας πάνω από το αριστερό του μάτι. Κοίταξε τον Μωάμεθ με χαμογελαστά μάτια που κατέληγαν σε ρυτίδες.

«Πώς είναι ο μεταμεσονύχτιος περιπλανώμενός μου; Ελπίζω να μην εξολόθρευσεσ ολόκληρη την πόλη απόψε».

Ο Μωάμεθ χαμογέλασε. «Μόλις δύο με αναγνώρισαν».

«Ευτυχώς, αφού αυτή σου η συνήθεια αραιώνει υπερ-

βολικά γρήγορα τον πληθυσμό. Δεν μπορώ να πω ότι την εγκρίνω απόλυτα και, σε κάθε περίπτωση, γιατί τους σκοτώνεις;»

Ο Μωάμεθ κοκκίνισε ενοχλημένος. «Δε θέλω να με αναγνωρίζουν. Είναι η προσωπική μου ώρα, το μόνο διάστημα που έχω για τον εαυτό μου. Ζητάω πολλά επειδή θέλω να με αφήνουν ήσυχο;»

«Μου φαίνεται ότι κάποια στιγμή οι κάτοικοι θα λάβουν το μήνυμα. Απλώς να θυμάσαι ότι ίσως χρειαστούμε κάποιους απ' αυτούς για τον στρατό σου».

«Άκουσα κι άλλες κουβέντες απόψε. Κι άλλες κουβέντες για τον πατέρα μου».

«Οι φόννοι στα τυφλά δεν είναι το μόνο πρόβλημα που έχω με τις νυχτερινές περιπλανήσεις σου. Δε σου κάνει καλό να ακούς κουτσομπολιά. Είσαι ο σουλτάνος· δεν έχει σημασία τι λένε ή τι σκέφτονται για σένα οι άνθρωποι αυτοί. Με τη θέληση του Αλλάχ είσαι ο ηγέτης τους. Καλύτερα να σκότωνες μερικούς από όσους διαδίδουν αυτές τις κουβέντες. Και πάψε να τους ακούς».

«Α, φίλε μου, μα λένε την αλήθεια. Για ποιον λόγο να τιμωρήσω εκείνους που εκφράζουν απλώς όσα σκέφτονται οι πάντες; Ο λαός δε με αγαπάει. Αυτό είναι ξεκάθαρο. Θυμούνται μόνο τον πατέρα μου – και τις αποτυχίες μου στο παρελθόν. Θεωρούν ότι είμαι παιδί. Θεωρούν ότι θα τους οδηγήσω στην καταστροφή. Πρέπει να κάνω κάτι που θα ενώσει τον λαό. Κάτι εξαιρετικό. Και ξέρω ακριβώς τι είναι αυτό».

Ο Ζαγανός παρατήρησε τον Μωάμεθ για μια στιγμή προτού απαντήσει. Ανάσανε βαριά, εμφανώς κουρασμένος από ένα ζήτημα που το συζητούσαν υπερβολικά συχνά.

«Η Κωνσταντινούπολη; Μου φέρνεις πονοκέφαλο με αυτές τις κουβέντες. Ξανά και ξανά μιλάς γι' αυτή την πόλη. Η Κωνσταντινούπολη αποτελεί κατάρα για το Ισλάμ. Δεν έχει πέσει οκτακόσια χρόνια τώρα, παρά τις τόσες προσπάθειές μας. Ο πατέρας σου και ο δικός του πατέρας δοκίμασαν επανειλημμένα. Πώς είναι δυνατόν άλλη μια αποτυχία να βελτιώσει τη θέση σου μπροστά στους υπηκόους της πόλης; Θα προσφέρεις στον Χαλίλ όλα όσα χρειάζεται για να σφετεριστεί τη θέση σου ή να σε αντικαταστήσει».

«Η πόλη αποτελεί αγκάθι στα πλευρά μας. Βρίσκεται στο κέντρο της αυτοκρατορίας μας. Οι Έλληνες έχουν ξοφλήσει. Οι κτήσεις τους περιορίζονται πλέον μόνο στην πόλη. Γιατί να επιτρέπουμε την ύπαρξη ενός ξεχωριστού κράτους εκατοντάδες χιλιόμετρα στο εσωτερικό των δικών μας εδαφών; Ένα κράτος άθλιων απίστων;» Ο Μωάμεθ ένοιωθε τον θυμό του να μεγαλώνει σταδιακά και τα χέρια του άρχισαν να τρέμουν. «Δε θα καταστούμε ποτέ πραγματική αυτοκρατορία όσο η Κωνσταντινούπολη παραμένει στον έλεγχο των Ελλήνων. Πρέπει να την πάρουμε! Γεννήθηκα για να την πάρω! Είναι το θέλημα του Αλλάχ. Άραγε ο ευλογημένος Προφήτης, καλή του ώρα, δεν προέβλεψε την πτώση της και ότι εκείνοι που θα την κατακτήσουν θα είναι ευλογημένοι;»

«Αλήθεια είναι. Μην ξεχνάς όμως ότι οι πρόγονοί σου έχτισαν την αυτοκρατορία τους με προσεκτικά βήματα, το ένα μετά το άλλο. Ο Οσμάν ξεκίνησε από την Ανατολία με μόλις μερικές εκατοντάδες πολεμιστές, ένας ηγέτης ανάμεσα σε πολλούς ηγέτες. Αύξησε προσεκτικά τις κτήσεις του, όπως έκανε και κάθε σουλτάνος, ο ένας μετά τον άλ-

λον. Ο πατέρας σου ενίσχυσε την αυτοκρατορία απέναντι στους Ούγγρους, καθώς και στην Ανατολία. Αν μπορούσε να κατακτήσει την Κωνσταντινούπολη θα το έκανε, αλλά δεν μπορούσε». Ο Ζαγανός προχώρησε ένα βήμα και ακούμπησε το χέρι του στον ώμο του Μωάμεθ.

«Ο πατέρας σου ήταν ισχυρός, ο λαός του τον λάτρευε, είχε την πλήρη στήριξη όλων των συμβούλων του και ήταν στην ακμή της ζωής του. Κι όμως δεν μπόρεσε να πάρει την πόλη. Οφείλεις να βρεθείς στην ίδια θέση αν θέλεις να δοκιμάσεις. Σουλτάνε, δεν είσαι ακόμα έτοιμος για τον στόχο αυτό. Έχεις μπροστά σου πολλά καλοκαίρια. Σε συμβουλεύω να κάνεις υπομονή. Να σημειώσεις μερικές μικρότερες νίκες κατά των Σέρβων ή των Βούλγαρων. Να ενισχύσεις τα στρατεύματά σου. Να κερδίσεις σταδιακά την εμπιστοσύνη του λαού. Κι έπειτα δοκιμάζεις με την Κωνσταντινούπολη. Ένα σωρό αυτοκρατορίες και στρατοί έχουν ξεψυχήσει στα τείχη της. Μην προσθέσεις και τη δική σου στο σύνολο αυτό».

Ο Μωάμεθ παρατήρησε επίμονα τον φίλο του. «Ζαγανέ, με ξέρεις από τότε που γεννήθηκα. Θεωρείς ότι είμαι κατώτερος από τον πατέρα μου; Θεωρείς ότι δεν μπορώ να πάρω την Κωνσταντινούπολη αν το θελήσω; Δε θα χαράμισω τη ζωή μου κάτω από τον ζυγό του Χαλίλ. Κάθε μέρα αμφισβητεί την εξουσία μου. Τον βλέπω να ψιθυρίζει στους πρεσβύτερους. Ξέρω ότι λειτουργεί εναντίον μου. Δεν πρόκειται να συνεχίσω να το ανέχομαι. Οφείλω να ενεργήσω αποφασιστικά. Θα πάρω την πόλη κι έπειτα θα θέσω τέλος στη ζωή αυτού του προδότη!»

«Σουλτάνε μου, δεν πρόκειται ποτέ να μπεις στην πόλη. Όπως γνωρίζεις, οι πολιορκίες αυτές απαιτούν μήνες

προετοιμασίας και όλους τους πόρους της αυτοκρατορίας. Δε γίνεται να διατάξεις την επίθεση έτσι απλά. Γνωρίζω ότι ο Μουράτ μπορούσε και το έκανε, όμως στη δική σου περίπτωση διακινδυνεύεις να κάνει ο Χαλίλ μια κίνηση εναντίον σου τώρα, ενώ είσαι ακόμα πολύ ευάλωτος. Θα είχε πάρα πολύ χρόνο για να κάνει κινήσεις εναντίον σου».

«Τότε θα συγκαλέσω συμβούλιο για να κερδίσω την πλήρη υποστήριξη των συμβούλων μου».

«Συμβούλιο; Θα ήταν ό,τι χειρότερο, φίλε μου. Δε θα εγκρίνουν το σχέδιο και θα δώσεις στον Χαλίλ το δικαίωμα να εκφράσει τις ανησυχίες του δημόσια. Ίσως σε αμφισβητήσει ανοιχτά ενώ θα υποκρίνεται ότι προσπαθεί απλώς να σε συμβουλευσει. Σε παρακαλώ, μην το κάνεις. Σε παρακαλώ, ακολούθησε τη συμβουλή μου και άρχισε από λιγότερο φιλόδοξα σχέδια. Γνωρίζεις ότι θα σε ακολουθήσω ό,τι και αν γίνει, φίλε μου. Είσαι ο σουλτάνος μου και είμαι υπηρέτης σου, φοβάμαι όμως ότι προσπαθείς να κάνεις κάτι υπερβολικό, και μάλιστα βιαστικά. Μην ξεχνάς τα μαθήματα που πήρες όταν ήσουν νέος!»

«Τα θυμάμαι πολύ καλά».

Αρκετές μέρες μετά, ο Μωάμεθ καθόταν στο ντιβάνι του μπροστά στο συμβούλιο. Το Οθωμανικό Συμβούλιο, η ανεπίσημη ομάδα των κορυφαίων συμβούλων της αυτοκρατορίας, αποτελούνταν από τον σουλτάνο, τον μέγα βεζίρη Χαλίλ, τον θρησκευτικό ηγέτη, που ήταν γνωστός ως μέγας μουφτής, και μια σειρά από ελάχισσες βεζιρηδες, στρατηγούς και μέλη της θρησκευτικής και κοσμικής κοινότητας. Συνολικά, σχεδόν τριάντα άνδρες συγκεντρώθηκαν

για να ακούσουν την πρόταση του σουλτάνου. Πολλοί προέρχονταν από παλαιές οθωμανικές οικογένειες: ελάχιστα ήταν όσοι ανήκαν στην πρώτη γενιά χριστιανών που είχαν αλλαξοπιστήσει. Στην παλατιανή αίθουσα επικρατούσε μια ατμόσφαιρα έντασης, με τις δύο φατρίες να ανταλλάσσουν βλέμματα δυσπιστίας. Ο Ζαγανός και τα νεότερα μέλη στέκονταν σε σχετική απόσταση από τους γηραιότερους συμβούλους, τονίζοντας το σχίσμα.

Ο Μωάμεθ σηκώθηκε για να απευθυνθεί στην ομήγυρη. Το μουρμουρητό των χαιρετισμών και των συζητήσεων υποχώρησε και σύντομα επικράτησε ησυχία, με τα βλέμματα όλων στραμμένα στον σουλτάνο. «Φίλοι μου, σήμερα θα σας μιλήσω για την Κωνσταντινούπολη. Από τότε που ο Προφήτης, μεγάλη η χάρη του, περπάτησε ανάμεσά μας, το πεπρωμένο μας είναι να κατακτήσουμε αυτή την αρχαία πόλη. Ο λαβαροφόρος του σφαγιάστηκε μπροστά στα τείχη της πόλης πριν από σχεδόν οκτακόσια χρόνια. Από τότε προσκρούουμε σε αυτά τα τείχη. Έχουμε δώσει μάχες και έχουμε σκοτωθεί μπροστά τους. Κι όμως η πόλη αντιστέκεται.

»Έχουμε σημειώσει σπουδαίες νίκες στην Ευρώπη. Έχουμε κατακτήσει τα εδάφη για εκατοντάδες χιλιόμετρα προς κάθε κατεύθυνση γύρω από την Κωνσταντινούπολη. Η Αυτοκρατορία των Ελλήνων δεν είναι παρά μία ανάμνηση. Έχουμε διαδώσει την ευλογημένη μας πίστη σε εκατοντάδες χιλιάδες νεοφώτιστους».

Ο Μωάμεθ έκανε μια παύση και κοίταξε γύρω, για να παρατηρήσει τα πρόσωπα των συμβούλων. Αντίκρισε ότι ακριβώς περίμενε: οι υποστηρικτές του έγενεφان καταφαιτικά, πολλοί άλλοι όμως κοιτούσαν απλώς ανέκφραστοι. Πάρα πολλοί. Πρέπει να τους πείσω.

«Η επιτυχία αυτή δε σημαίνει το παραμικρό. Όλοι μας οι θρίαμβοι δε σημαίνουν το παραμικρό όσο η πόλη στέκεται εμπόδιο. Η Κωνσταντινούπολη αποτελεί έναν ασεβή χλευασμό της πίστης μας, του λαού μας. Αν δεν μπορούμε να πάρουμε την πόλη, δεν μπορούσε να γίνουμε πραγματικός λαός, πραγματική αυτοκρατορία. Ο Προφήτης, μεγάλη η χάρη του, προέβλεψε ότι ένας ευλογημένος λαός θα πάρει την πόλη. Ο λαός αυτός είμαστε εμείς. Και ο χρόνος είναι το τώρα. Προτείνω να αρχίσουμε άμεσα τις προετοιμασίες για την πολιορκία και την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Θα καταλάβουμε την πόλη για χάρη του Μωάμεθ, του Οσμάν, του Αλλάχ!»

Από το συμβούλιο ακούστηκαν ανάμεικτα επιφωνήματα και μουρμουρητά. Ο Ζαγανός Πασάς έσπευσε να σηκωθεί για να απαντήσει στον σουλτάνο.

«Σουλτάνε μου. Μιλάς με σύνεση πέραν των χρόνων σου. Το μεγάλο όνειρο του πατέρα σου ήταν να κατακτήσει την πόλη. Αλλά δεν το κατάφερε πριν αναχωρήσει για τον Παράδεισο. Εσύ όμως θα πραγματοποιήσεις το όνειρό του. Ως στρατηγός έχω μελετήσει την Κωνσταντινούπολη. Έχω μελετήσει τα ιστορικά στοιχεία. Διαθέτουμε τις απαραίτητες δυνάμεις για να κατακτήσουμε την πόλη. Δε μας απομένει παρά η θέληση του ηγέτη μας, του σουλτάνου μας, και θα επικρατήσουμε. Ας γίνει λοιπόν».

Κι άλλα επιφωνήματα συνόδευσαν την αντίδραση του Ζαγανού, παρόλο που ο Μωάμεθ πρόσεξε ότι προήλθαν σχεδόν αποκλειστικά από τη φατρία των προσηλυτισμένων χριστιανών.

Αμέσως μετά ανέλαβε να μιλήσει ο Χαλίλ, αφού πρώτα υποκλίθηκε μπροστά στον σουλτάνο.

«Αγαπητέ μου σουλτάνε, αγαπητοί μου σύμβουλοι, μιλάω ταπεινά ως μέγας βεζίρης. Εκτιμώ τον ενθουσιασμό του σουλτάνου για το εγχείρημα, όμως, με όλο τον σεβασμό, οφείλω να διαφωνήσω.

»Οπωσδήποτε συμφωνώ πως η κατάκτηση της πόλης θα είναι εξαιρετικά ευεργετική για την αυτοκρατορία μας, για τον λαό μας, για την πίστη μας. Ωστόσο, ο σουλτάνος λέει αυτά τα πράγματα χωρίς να ασχολείται με το προφανές πρόβλημα: Πώς θα επιτευχθεί ο στόχος;

»Να επισημάνω ότι δεν έλειπε η θέληση από τους προγόνους του, δεν ήταν αυτό που απέτρεψε την άλωση της πόλης στο παρελθόν. Σίγουρα δεν έλειπε η θέληση από τον Μουράτ, που το επιθυμούσε περισσότερο από οτιδήποτε. Η ίδια η πόλη αποτρέπει την άλωσή της, όχι η θέληση του σουλτάνου, ισχυρή ή αδύναμη». Καθώς ολοκλήρωνε την πρότασή του, το βλέμμα του Χαλίλ κατέληξε στον Μωάμεθ, με ένα ελαφρύ μειδίαμα στα χείλη.

«Πώς θα κατακτηθεί η πόλη; Άραγε, τρεις πλευρές της Κωνσταντινούπολης δεν περιβάλλονται από νερό; Σουλτάνε μου, ο στόλος μας δεν είναι σπουδαίος. Ήδη δυσκολευόμαστε αρκετά να μεταφέρουμε μερικούς στρατιώτες στο στενό πέρασμα χωρίς να παρεμβαίνουν οι Έλληνες. Και οι Έλληνες διαθέτουν το υγρό πυρ, το τρομερό όπλο που χρησιμοποιούν για να καίνε τα πλοία μας και να σκοτώνουν τους ναύτες μας. Μόνο από τη θάλασσα έχει πέσει η πόλη, και μόνο από τους Βενετούς και τους άλλους Λατίνους, που όντως διέθεταν σπουδαίο στόλο».

Ο Μωάμεθ παρατηρούσε προσεκτικά το λογύδριο του Χαλίλ. Όπως αναμενόταν, η παλιά φρουρά έγνεφε καταφατικά και επιδοκίμαζε σαν κοπάδι πρόβατα. Ένωσε την

αβειβαιότητα να φουντώνει μέσα του. Δε θα τον ακολουθούσαν ποτέ. Όχι χωρίς τον Χαλίλ. Πώς θα ανάγκαζε τον Χαλίλ να τον ακολουθήσει;

Ο μέγας βεζύρης συνέχισε. «Μπορούμε να εκπορθήσουμε την πόλη από την ξηρά; Υπερτερούμε αριθμητικά των ανόητων, άπιστων Ελλήνων σε αναλογία δέκα ή είκοσι προς ένα. Όμως εκείνοι έχουν τα τείχη. Και, όπως γνωρίζεις, σουλτάνε μου, η πόλη είναι εκτεθειμένη από ξηράς μόνο από τη μία πλευρά. Ένα τριπλό δίκτυο με μια τάφρο αποτρέπει τη χερσαία πρόσβαση στην Κωνσταντινούπολη, με δύο τεράστια τείχη και πλήθος αμυντικών πύργων. Η πόλη μπορεί να αμυνθεί ενάντια στους εκατοντάδες χιλιάδες άνδρες μας με το ένα δέκατο της δύναμης αυτής. Τα τείχη αυτά δεν έχουν παραβιαστεί για χίλια χρόνια».

Ο Χαλίλ σήκωσε τον μανδύα του ψηλά στα μπράτσα του με μια μεγαλοπρεπή κίνηση και τέντωσε ένα δάχτυλο προς το παράθυρο.

«Και τι θα κάνουν οι Δυτικοί; Θα μείνουν με τα χέρια σταυρωμένα, σουλτάνε μου; Οι επιθέσεις μας στην πόλη έχουν λειτουργήσει επανειλημμένα σαν λάδι στη φωτιά για τον πάπα και τους βασιλιάδες στην Ευρώπη, προκειμένου να ξεσηκωθούν εναντίον μας. Έχουμε δώσει τη μία μάχη μετά την άλλη για να διατηρήσουμε τις κτήσεις μας στην Ευρώπη. Άραγε πότε θα το παρακάνουμε σπρώχνοντας υπερβολικά αυτή τη σφηκοφωλιά; Η δύναμή μας οφείλεται στους ευτελείς καβγάδες ανάμεσα στα χριστιανικά βασίλεια. Μας συμφέρει να τα ενώσουμε; Ίσως χάσουμε περισσότερα από την Κωνσταντινούπολη· ίσως χάσουμε την Ευρώπη σε αυτό το παζάρι. Σκέψου τον

Ιωάννη Ουνυάδη, σουλτάνε μου. Είναι ίσως ο σπουδαιότερος χριστιανός πολέμαρχος που έχουμε αντιμετωπίσει. Αυτή τη στιγμή έχουμε εκεχειρία μαζί του, όμως τι θα συμβεί αν επιτεθούμε στην πόλη; Με τις δυνάμεις μας απασχολημένες στο κέντρο, τι θα τον εμποδίσει να επιτεθεί από τον βορρά; Μέσα σε μόλις έναν χειμώνα, θα μπορούσαμε να χάσουμε όλα όσα κερδίσαμε τα τελευταία εκατό χρόνια.

»Σουλτάνε μου, συμβουλεύω να επιδειχθεί σύνεση. Μην επαναλάβεις τα λάθη της νιότης σου. Δέξου τη συμβουλή και την καθοδήγηση αυτού εδώ του συμβουλίου. Με τον καιρό, θα έχεις την υποστήριξη που ζητάς γι' αυτά τα ζητήματα». Ο Χαλίλ υποκλίθηκε ξανά, με το βλέμμα του να παραμένει καρφωμένο στον Μωάμεθ.

Τι να σκέφτεται; Με αμφισβητεί; αναρωτήθηκε ο Μωάμεθ. Τελικά ο μέγας βεζίρης γύρισε και επέστρεψε ανάμεσα σε αρκετούς πρεσβύτερους, που τον άγγιξαν υποστηρικτικά.

Ο μέγας μουφτής, ο θρησκευτικός ηγέτης των Οθωμανών, προχώρησε μπροστά για να μιλήσει. Ο Μωάμεθ ένωσε να σφίγγεται. Πολλά εξαρτιόνταν από τη γνώμη του μουφτή, και ήλπιζε στη στήριξή του.

«Σουλτάνε μου, συμφωνώ πως η άλωση της πόλης είναι θέλημα του Αλλάχ».

Ο Μωάμεθ χαμογέλασε. Με τη στήριξη του μουφτή, δε θα αποτύγχανε.

Ο μουφτής δίστασε. «Ωστόσο, υπάρχει φυσικά το ερώτημα του κατάλληλου χρόνου. Με όλο τον σεβασμό, σουλτάνε μου, είσαι ακόμη νέος στα χρόνια. Έχουμε πολλούς εχθρούς, όχι μόνο τον Ιωάννη Ουνυάδη, αλλά και τους

Τουρκμένους της Ανατολίας*. Οι εχθροί αυτοί δεν περιμένουν παρά την κατάλληλη ευκαιρία για να μας επιτεθούν. Συμφωνώ με τον Χαλίλ: αν στερήσουμε δυνάμεις από τα σύνορά μας για να εμπλακούμε σε μια μακρόχρονη πολιορκία της πόλης, θα βρεθούμε ευάλωτοι σε επιθέσεις.

»Επιπλέον, σκέψου τι θα προκαλούσε μια αποτυχία. Ως σουλτάνος δεν έχεις σημειώσει σημαντικές νίκες. Οι Δυτικοί σε παρακολουθούν στενά, και ίσως πιστεύουν ότι είσαι ο πιο ευάλωτος σουλτάνος εδώ και πολλά χρόνια. Αν αποτύχεις στην Κωνσταντινούπολη, θα χάσεις την πίστη του λαού στο πρόσωπό σου. Θα έχουμε αδειάσει το θησαυροφυλάκιό μας, θα έχουμε εξουθενώσει τους στρατιώτες μας. Θα είμαστε ευάλωτοι. Συμφωνώ με τον Χαλίλ. Θα μπορούσαμε να χάσουμε τα πάντα. Και αυτό σίγουρα δεν είναι στις προθέσεις του Αλλάχ. Είμαστε οι φύλακές του σε αυτή τη γη. Δεν μπορούμε να ριψοκινδυνεύουμε απερίσκεπτα αυτό το καθήκον. Σουλτάνε μου, δεν μπορώ να υποστηρίξω αυτό το σχέδιο. Με τη σειρά μου, συνιστώ σύνεση».

Ο Χαλίλ προχώρησε και πάλι μπροστά. «Σουλτάνε μου, έχεις τη στήριξη και τη συμβουλή μας σε τόσα θέματα. Θα σε παρακαλούσα να μην ενεργήσεις απερίσκεπτα μπροστά στην αντίδρασή μας. Στόχος της είναι το δικό σου καλό και μόνο. Θα είμαστε εδώ για να σε βοηθήσουμε σε όλες σου τις προσπάθειες. Ξέχνα για την ώρα την Κωνσταντινούπολη. Έχω να σου υποβάλω πολλές προτάσεις που

* Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τον όρο White Sheep of Anatolia (Λευκός Κριός της Ανατολίας), με τον οποίον ήταν γνωστό το κράτος των Τουρκμένων της εποχής. (Σ.τ.Μ.)

πιστεύω ότι θα θεωρήσεις υποσχόμενες και θα σε βοηθήσουν στη μελλοντική διακυβέρνηση».

Ο Μωάμεθ ένιωθε το αίμα του να βράζει.

«Δε βλέπω κανέναν λόγο να καθυστερώ. Ήδη περιμέναμε πολύ για να πάρουμε την πόλη. Ο πατέρας μου έπρεπε να την έχει κατακτήσει όταν του παρουσιάστηκε η ευκαιρία. Στους Έλληνες δεν έχει απομείνει τίποτα για να την υπερασπιστούν. Ο πατέρας μου είχε την Κωνσταντινούπολη στο χέρι και την άφησε να ξεγλιστρήσει. Δεν πρόκειται να κάνω το ίδιο σφάλμα».

«Ο πατέρας σου ήταν πολύ σοφός. Δεν έκανε λάθος αφήνοντας την πόλη. Επιλογή του ήταν. Αν επέλεξε να μην πάρει την πόλη, τότε, με όλο τον σεβασμό, σουλτάνε, οφείλεις να λάβεις υπόψη τις ενέργειές του. Διέθετε την αγάπη του λαού του, μια ολόκληρη ζωή γεμάτη εμπειρίες, καθώς και την εμπιστοσύνη του συμβουλίου του».

«Ενώ εγώ δεν έχω αυτή την εμπιστοσύνη!»

Ο Χαλίλ υποκλίθηκε. «Φυσικά και δεν ισχυρίζομαι κάτι τέτοιο. Ωστόσο, όσο περισσότερο παραμένεις στην εξουσία, τόσο ευκολότερο θα είναι να πετύχεις ό,τι επιθυμείς. Ήδη αντιμετώπισες μια εξέγερση την προηγούμενη φορά που κυβέρνησες. Προσωπικά δε θα ευχόμουν να επαναληφθεί κάτι τέτοιο. Δώσε την ευκαιρία στον λαό σου να σε δει να κυβερνάς συνετά. Άκουσε τη συμβουλή εκείνων που συμβούλευαν και τον πατέρα σου. Με τον καιρό θα αποκτήσεις την εμπιστοσύνη του λαού σου και την κατάλληλη στιγμή μπορούμε να σκεφτούμε ξανά την επίθεση κατά της Κωνσταντινούπολης, αν ενδείκνυται».

Ο Μωάμεθ ήταν έξω φρενών. Πώς τολμούσε ο Χαλίλ να του μιλάει για υπομονή; Για σύνεση; Ο Μωάμεθ ήταν ο

υπηρέτης του Αλλάχ στη γη. Ο Χαλίλ τι ήταν; Δικός του υπηρέτης; Ένα τίποτα ήταν. Ο Μωάμεθ άφησε την οργή να ξεθυμάνει μέσα του χωρίς να δείξει το παραμικρό συναίσθημα· έμεινε απλώς να παρατηρεί σχεπτικός το συμβούλιο. Διαπίστωσε ότι η παλαιά φρουρά στήριζε σχεδόν αποκλειστικά τον Χαλίλ και τον μέγα μουφτή. Μόνο μερικά από τα νεότερα μέλη περιέβαλλαν τον Ζαγανό και προφανώς τον υποστήριζαν. Τα χέρια του ήταν δεμένα.

«Πολύ καλά» παραδέχθηκε τελικά. «Για την ώρα, θα περιμένω. Όμως η απόφαση δεν πρόκειται να αναβληθεί για πολύ. Είναι το πεπρωμένο μου να πάρω την πόλη! Θα πάρω την Κωνσταντινούπολη! Προτείνω να συμβιβαστείτε όλοι σας με αυτή τη θέση και να αρχίσετε να αναζητείτε λύσεις. Είμαι ο σουλτάνος! Δε θα δεχτώ την άρνηση σε κάτι που επιθυμώ!»

Είχε αρχίσει να χάνει τον έλεγχο, κάτι που απεχθανόταν. Ακουγόταν σαν κακομαθημένο παιδί. Δεν είχε την πολυτέλεια να εμφανίζεται αδύναμος μπροστά σε αυτά τα άτομα. Πρόσεξε το αγνό χαμόγελο στα χείλη του Χαλίλ, ενώ ο μέγας βεζίρης κοίταξε γύρω του πονηρά, συναντώντας το βλέμμα αρκετών άλλων μελών του συμβουλίου.

Ο Μωάμεθ είχε ακούσει αρκετά και είχε επιτρέψει να φανούν πολλά. Ολοκλήρωσε το συμβούλιο, γνέφοντας ακόμη και στον Ζαγανό να αποχωρήσει. Καθώς οι υπηρέτες έσβηναν τα κεριά, η αίθουσα σκοτείνιασε.

Παρά την εντολή, ο Ζαγανός παρέμεινε. Πλησίασε προσεκτικά τον σουλτάνο του. «Εκτιμώ το θάρρος και τον ενθουσιασμό σου, όμως για άλλη μια φορά σε προειδοποιώ να προσέχεις. Θα πάρουμε την πόλη όταν έρθει η ώρα. Δεν είσαι μόνος, σουλτάνε μου». Αμέσως μετά ο Ζαγανός

υποκλίθηκε και άφησε τον Μωάμεθ βυθισμένο σε σκέψεις.

Ο Μωάμεθ έμεινε στο σκοτάδι ανήμπορος και οργισμένος. Γιατί δεν τον αγαπούσαν και δεν τον εμπιστεύονταν όπως τον πατέρα του; Δεν ήταν η σκιά του Αλλάχ στη γη; Δεν ήταν προορισμένος να οδηγήσει τον λαό του στον θρίαμβο κατά των άπιστων; Γιατί ο πατέρας του είχε σπείσει τότε να του αναθέσει πρόωρα την εξουσία;

Άραγε μπορούσε να εμπιστευεται ακόμα και τον Ζαγανό; Ο στρατηγός έμοιαζε να είναι με το μέρος του, το ίδιο όμως είχε συμβεί και με τον Χαλίλ πριν τον προδώσει και ζητήσει την επαναφορά του Μουράτ. Δεν μπορούσε να εμπιστευεται κανέναν. Έπρεπε να βασίζεται αποκλειστικά στον εαυτό του. Μπορούσε να χρησιμοποιεί τον Ζαγανό και να τον προσμετρά στους υποστηρικτές του. Ωστόσο, δεν υπήρχε περίπτωση να εμπιστευτεί ποτέ ξανά κάποιον. Όφειλε να παρακολουθεί, να κατασκοπεύει, να ελέγχει τους πάντες.

Ο Μωάμεθ ένιωσε να φουντώνει ξανά η οργή του. Θα το πλήρωναν. Όλοι εκείνοι που είχαν γελάσει μαζί του, που τον είχαν απειλήσει, που είχαν καθίσει αυτάρεσκα χωρίς να κάνουν το παραμικρό ενώ ο ίδιος έχανε τον θρόνο του και αποπεμπόταν ταπεινωμένος. Πρώτα όφειλε να αποκτήσει πραγματική ελευθερία δράσης. Το κλειδί της ελευθερίας του ήταν η άλωση της πόλης. Έπρεπε να πείσει τους συμβούλους να του επιτρέψουν να προχωρήσει στα σχέδιά του.

Όσο για τον Χαλίλ, ο μέγας βεζίρης μπορεί να ένιωθε ότι είχε κερδίσει σταματώντας τα σχέδια του Μωάμεθ. Το σκυλί έκανε λάθος. Όμως αυτό το σκυλί ήλεγχε τα πρόβατα του συμβουλίου. Το συμβούλιο είχε βελάσει τους φό-

βους του: τα τείχη, η θάλασσα, η Δύση. Δεν πίστευαν ότι η πόλη μπορούσε να πέσει. Αν οι σύμβουλοι χρειάζονταν διαβεβαιώσεις για να συναινέσουν, τότε με τη βοήθεια του Αλλάχ θα απαντούσε σε αυτούς τους φόβους και θα οδηγούσε τον λαό του στο θεμιτό πεπρωμένο του.

Πέρασε το βράδυ στο σκοτάδι, προσευχόμενος, αναλογιζόμενος τις λύσεις απέναντι σε αυτά τα φαινομενικά ανυπέρβλητα εμπόδια.

Με το ξημέρωμα σηκώθηκε και έβγαλε κάμποσους χάρτες, τους οποίους άπλωσε στο πάτωμα. Ένας συγκεκριμένος χάρτης, κληρονομιά από τον πατέρα του, ήταν τεράστιος. Έδειχνε την Κωνσταντινούπολη και τα άμεσα περιχώρα. Άρχισε να βηματίζει πέρα δώθε μπροστά από τον χάρτη, μελετώντας την τοποθεσία, τις γύρω θάλασσες και τα επιβλητικά τείχη. Θα έπαιρνε την πόλη. Απλώς έπρεπε να αποφασίσει πώς θα έπειθε το συμβούλιο. Δεν ήταν ακόμα σίγουρος πώς θα το κατάφερε, όμως είχε αρχίσει να καταστρώνει κάποια σχέδια.

Για ένα πράγμα ήταν σίγουρος: θα φρόντιζε να κρατήσει απασχολημένους τους ανόητους Έλληνες μέχρι να καταλήξει στην απόφασή του.